

Hoe vreemd is vreemd op de Belgische arbeidsmarkt?

Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie. (2004). *Hoe vreemd is vreemd op de arbeidsmarkt? Over de allochtone arbeidskrachten in België*. In: *Statistische studiën*, nr. 111.

Hoeveel buitenlandse arbeidskrachten zijn er? Wie zijn ze en waar komen ze vandaan? Hoe 'vreemd' zijn vreemde arbeidskrachten op de Belgische arbeidsmarkt? Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen allochtone en autochtone arbeidskrachten? Hebben de vreemde arbeidskrachten grotendeels dezelfde kenmerken of gaat het om een heterogene groep? Een antwoord op deze vragen vind je terug in de recent gepubliceerde Statistische Studie van de federale overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand and Energie. In deze studie wordt de vreemde beroepsbevolking in België beschreven en vergeleken met de autochtone beroepsbevolking aan de hand van gegevens uit de Enquête naar de Arbeidskrachten van 2002 en 2003. Er wordt veel academisch en maatschappelijk relevant onderzoek verricht naar de effecten van migratie. Vanuit dat opzicht is een degelijke beschrijving van de huidige situatie onontbeerlijk. Het vormt de hoeksteen waarop divers onderzoek naar migratie moet kunnen bouwen.

Gebruik van de Enquête naar de Arbeidskrachten

De analyse van de vreemde beroepsbevolking is gebaseerd op de Enquête naar de Arbeidskrachten van 2002 en 2003 uitgevoerd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek. Het gebruik van de

Enquête naar de Arbeidskrachten heeft twee belangrijke voordelen. Ten eerste wordt de enquête doorlopend georganiseerd met de mogelijkheid tot het bekomen van kwartaal- en jaarresultaten. Het verwerken van de gegevens gebeurt bovendien vrij snel waardoor de cijfers recent en actueel zijn. Ten tweede registreert de Enquête naar de Arbeidskrachten de ondervraagde personen niet enkel naar nationaliteit maar ook naar het land van geboorte. In een land als België waar de naturalisatiegraad zeer hoog is, verdwijnen veel buitenlanders in statistieken die opgemaakt worden op basis van nationaliteit. Deze enquête maakt het mogelijk om een onderscheid te maken tussen autochtone Belgen en allochtone Belgen.

Op nationaal niveau levert informatie op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten voldoende nauwkeurige schattingen voor de omvang en structuur van de verschillende aggregaten waarin de bevolking op arbeidsleeftijd kan worden onderverdeeld (i.e. inactieven, werkenden en werklozen). Dit geldt natuurlijk enkel

op voorwaarde dat dergelijke analyses gebeuren op een niveau van voldoende omvang. Dit betekent concreet dat men voorzichtig moet zijn bij het interpreteren van zeer gedetailleerde resultaten. De EAK is immers een onderzoek op basis van een steekproef waarvan de resultaten na verwerking worden geëxtrapoleerd naar de totale bevolking. Om vertekeningen te vermijden die zouden kunnen ontstaan bij een te kleine steekproefbasis zijn de tabellen en figuren opgesteld op basis van het gemiddelde van de resultaten van 2002 en 2003. Op die manier was het mogelijk de totale steekproef op te trekken tot meer dan 183 000 personen van 15 jaar of ouder. Het totaal aantal vreemdelingen in de samengestelde steekproef bedroeg 15 382 waaronder 2 435 Turken en Marokkanen.

Vreemde arbeidskrachten op de Belgische arbeidsmarkt

Op de Belgische arbeidsmarkt zijn ongeveer 350 000 arbeidskrachten met een vreemde nationaliteit actief. Zij vertegenwoordigen 8% van de totale beroepsbevolking. Wanneer ook rekening wordt gehouden met genaturaliseerde vreemdelingen stijgt de vreemde arbeidsvertegenwoordiging tot 13%. De meeste vreemde arbeidskrachten zijn EU onderdanen, niet-EU-burgers vertegenwoordigen slechts 2% van de totale beroepsbevolking. Het aandeel vreemde arbeidskrachten in de totale beroepsbevolking is relatief hoog in België in vergelijking met de andere EU-15 landen.

Tabel 1.

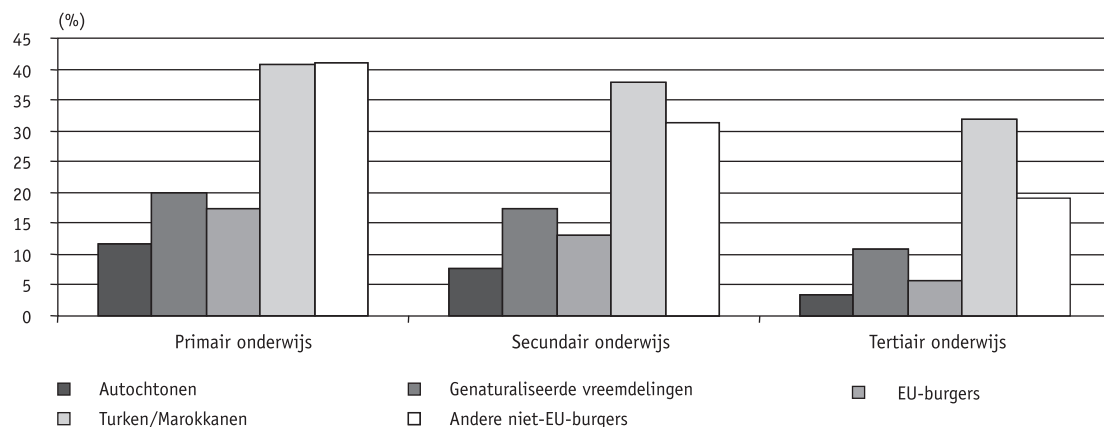
Activiteitsgraad, werkgelegenheidsgraad en werkloosheidsgraad van autochtonen en allochtonen (België; 2002 en 2003)

	Activiteitsgraad	Werkgelegenheidsgraad	Werkloosheidsgraad
Autochtonen	66%	61%	7%
Genaturaliseerden	61%	51%	16%
EU-burgers	64%	56%	12%
Turken/Marokkanen	42%	26%	38%
Andere niet-EU-burgers	54%	38%	29%

Bron: NIS, Enquête naar de Arbeidskrachten, gemiddelde van 2002 en 2003

Figuur 1.

De autochtone en allochtone werkloosheidsgraad naar opleidingsniveau (België; 2002-2003)

Bron: NIS, Enquête naar de arbeidskrachten, gemiddelde van 2002 en 2003

Allochtonen hebben een lagere activiteits- en tewerkstellingsgraad dan autochtonen enerzijds omdat een groter aandeel onder hen inactief is, anderzijds omdat de actieven minder gemakkelijk werk vinden (tabel 1). De werkloosheidsgraad van allochtonen is disproportioneel hoog. Bovendien moeten zij die werkloos zijn gemiddeld genomen ook langer zoeken naar een betrekking. De kloof met de autochtonen is het grootste voor niet-EU-burgers en vooral voor Turken en Marokkanen.

Het gemiddelde opleidingsniveau varieert tussen de verschillende categorieën vreemdelingen (figuur 1). Turken en Marokkanen zijn oververtegenwoordigd in het laagst geschoolde segment van de arbeidsmarkt. Andere niet-EU-burgers zijn dan weer oververtegenwoordigd in het hoogst geschoolde segment. Het opleidingsniveau van EU-burgers en genaturaliseerde vreemdelingen is vergelijkbaar met dat van autochtonen. Verschillen in opleidingsniveau volstaan niet om verschillen in werkloosheidsgraad te verklaren. Ook binnen eenzelfde opleidingsniveau zijn er aanzienlijke verschillen in de werkloosheidsgraad van autochtonen en allochtonen.

Vreemdelingen zijn relatief gezien oververtegenwoordigd in de handel, horeca en bouwnijverheid en ondervertegenwoordigd in de meeste dienstensectoren. Ze hebben vaker een arbeidersstatuut en vooral Turken en Marokkanen voeren in verhouding meer handenarbeid uit. Er zijn weinig ver-

schillen tussen autochtonen en allochtonen met betrekking tot voltijdse of deeltijdse arbeid. Niet-EU-loontrekkenden zijn in verhouding wel meer tewerkgesteld met een tijdelijke arbeidsovereenkomst.

Besluit

De resultaten tonen aan dat het belangrijk is een onderscheid te maken tussen autochtonen en genaturaliseerde vreemdelingen. Participatie van de tweede categorie is immers lager dan van de eerste. Genaturaliseerde vreemdelingen die wel participeren op de arbeidsmarkt hebben nog steeds af te rekenen met een hogere werkloosheidsgraad dan autochtonen ondanks het feit dat hun gemiddeld opleidingsniveau vergelijkbaar is. Toch is het opvallend dat de genaturaliseerde vreemdelingen, onder wie toch ook veel Turken en Marokkanen, veel dichterbij de autochtonen staan dan de niet-genaturaliseerde niet-EU-burgers voor wat betreft sectoren van tewerkstelling, type van beroep en professioneel statuut.

Liesbet Okkerse
Universiteit Antwerpen
Anja Termote
Nationaal Instituut voor de Statistiek